

Representantforslag 59 S

(2010–2011)

fra stortingsrepresentantene Ulf Leirstein og Ketil Solvik-Olsen

Dokument 8:59 S (2010–2011)

Representantforslag fra stortingsrepresentantene Ulf Leirstein og Ketil Solvik-Olsen om å gi regjeringen fullmakt til å redusere merverdiavgift på strøm og elektrisitetsavgift i perioder med ekstraordinært høy strømpris

Til Stortinget

Bakgrunn

Den ekstreme kuldeperioden som spås utover vinteren, medfører at det settes nye rekorder i bruk av energi for oppvarming av hjemmene. Strømprisene har allerede økt som følge av utfordringer med kraftproduksjon og -overføring. Det varsles at prisene vil stige utover vinteren, samtidig som kuldeperioden vil vedvare. Dette gjør en rekke husholdninger bekymret for strømregningene også denne vinteren. Man vet av erfaring at spesielt eldre folk bekymrer seg for økte strømutgifter og dermed ikke unner seg å bruke den strømmen som skal til for at man får det godt og varmt i eget hjem. For mange lavinntektsgrupper medfører varsel om økte strømpriser at man vil kunne få betydelig dårligere økonomi i tiden fremover. Staten, derimot, kan trolig glede seg over flere milliarder kroner i økte avgiftsinntekter fra kraftforbruket samt skatt og utbytte fra kraftselskaper.

Fra regjeringen er det heller ikke denne vinteren varslet noen tiltak som vil bidra til lavere og mer stabile strømpriser de neste årene. Under behandlingen av statsbudsjettet 24. november 2010 avviste stortingsflertallet opposisjonens forslag om å bruke bostøtten mer aktivt i tider med høyere strømpriser. I Stortingets spørretime 15. desember 2010 verken kunne eller ville statsministeren vise til et eneste forslag eller tiltak fra regjeringen for å avbøte eller mildne en kritisk strømvinter.

Strøm anses som en nødvendighetsvare. Beregninger viser at folks respons på prisendringer på strøm (priselastisitet) er lave – 4 pst. Det reflekterer at selv store prisvariasjoner gir relativt veldig små endringer i forbruk. Dette i motsetning til luksusvarer, hvor endringer i pris gir til dels store utslag i konsumert volum.

Behovet for oppvarming i hjemmene på vinterstid er betydelig, og det anslås at rundt 45 pst. av husholdningenes energibruk er til oppvarming. Det øvrige går til «drift» av dagliglivets oppgaver og velferd. Det er et langsiktig politisk mål å redusere behovet for oppvarming, men på kort sikt er bruk av strøm til oppvarming av hus et alternativ som få kan velge bort. Den enkelte husholdnings energibehov kan på kort sikt ikke påvirkes vesentlig uten at det går ut over velferden.

Politiske valg og prioriteringer i tidligere tiår har redusert folks reelle muligheter til å gjøre selvstendige valg av energikilder til oppvarming av sine hjem. Mange husstander er i dag fullstendig avhengige av strøm til oppvarming, og er dermed spesielt sårbare for et stadig høyere prisnivå, samt tidvise prishopp på strøm, som oppstår i spesielle situasjoner. Gjennom avgiftspolitikken, forskrifter og usikre rammevilkår har realistiske alternativ til strøm, slik som bruk av ved, fyringsolje og gass, vært nedprioritert og uønsket. Forslagsstillerne er selvsagt positive til at myndighetene satser på kostnadseffektive, alternative løsninger til oppvarmingsformål eller bygging av lavenergihus for fremtiden, men erkjenner at dette er løsninger som det tar tid å realisere i stort omfang. De fleste fagmiljøer vil understreke at implementering av for eksempel vannbåren varme og bedre isolasjon av kostnadmessige grunner er tiltak som i hovedsak bør gjennomføres ved nybygg og rehabilitering av hus. For mange husholdninger vil derfor strøm være den primære energibærer i lang tid fremover.

Siden strøm er en nødvendighetsvare som mange personer har få, om noen, alternativer til på kort sikt, bør myndighetene legge til rette for at strømmarkedet fungerer godt og at varen prises på et fornuftig nivå i markedet. Politikere bør ikke gå inn og fastsette pris direkte, men myndighetene kan påvirke markedet ved å sikre en god balanse mellom kraftforbruk og etterspørsel. Forslagsstillerne mener det er viktig å sikre utbygging av ny kraftproduksjon og mer effektiv energibruk, slik at Norge får en bedre balanse i kraftforsyningen, også de årene hvor det er kaldt og tørt. Dette er likevel langsiktige løsninger som forslagsstillerne lenge har håpet skal få mer oppmerksomhet i Stortinget.

Dette forslaget retter seg inn på behovet for kort-siktige tiltak som kan avhjelpe husholdninger med høye strømpriser på kort sikt. Det mest direkte og effektive virkemiddel tilgjengelig for politikerne, er avgiftssystemet. En avgiftsreduksjon innen elavgift og/eller moms vil være en viktig symbolsk og økonomisk håndrekning til folk i en vanskelig situasjon, og er fullt mulig uten å gjøre større endringer i selve kraftmarkedet.

Det er blitt hevdet at en forventning om lavere strømaggifter vil medføre høyere forbruk som i markedet dermed utligner avgiftslettelsen. Det er en svært forenklet tilnærming, og selv ikke finansministeren kan vise til noen beregninger som støtter en slik påstand.

Forslagsstillerne er selvsagt kjent med normal økonomisk teori, hvor lavere pris gir økt forbruk. Det er dog ikke åpenbart hvor sterk volumrespons man får på en prisendring. Forslagsstillerne minner om at priselastisiteten på strøm anslås å være ca. 4 pst. Forslaget om redusert elavgift i perioder med høy strømpris vil ha en effekt i de perioder hvor folk er spesielt oppmerksomme på strømforbruket sitt, og hvor de som har fleksibilitet, allerede har tatt alternative energikilder/-bærere i bruk. Media har tradisjonelt massive oppslag om kraftsituasjonen og strømforbruket. Med den økte bevisstheten om høy markedspris, og den i utgangspunktet lave priselastisitet, mener forslagsstillerne at en eventuell respons på forventning om lavere elavgift vil være svært marginal. Det tilsier at en avgiftslettelse i all hovedsak vil tilfalle forbrukerne.

Forslagsstillerne vil også vise til at statsministeren i Stortingets spørretime 15. desember 2010 hevdet at oppstart av de mobile gasskraftverkene i Midt-Norge ikke vil påvirke strømprisene, fordi deres ef-

fekt på 300 000 kW utgjør en så liten del av det nordiske markedet. Ut fra statsministerens egen logikk vil da heller ikke en tilsvarende økning i strømforbruket bety noe for strømprisen. Forslagsstillerne vil også understreke at en elavgiftsreduksjon kun vil påvirke en begrenset del av Nord Pool-markedet. Det norske forbrukermarkedet utgjør ca. 25 pst. av Nord Pools omsetning, som igjen utgjør 15 pst. av det nordiske markedet ifølge Finansdepartementet, og hvor priselastisiteten for strøm som nevnt er beregnet til lave ca. 4 pst. Det i seg selv viser at andelen av markedet som berøres av norsk politikk er svært lav, og hvor priselastisitet også er svært lav.

Dersom Stortinget er positiv til å gi strømkundene en håndrekning, men frykter at løfte om elavgiftslettelse i forkant av en sesong blir utslagsgivende på strømprisen, så kan en mulighet være at en avgiftslettelse slår inn først når gjennomsnittsprisene for en periode er avklart. Dette kan praktisk gjøres ved at regjeringen kan unnlate å innkreve elavgift for perioden dersom strømprisen er over en viss sum, eller at man i revidert budsjett utsteder en skattelettelse tilsvarende elavgiften.

Avgiftssystemet ble vedtatt i forbindelse med statsbudsjettet, men med dette forslaget ønsker forslagsstillerne at Stortinget gir regjeringen fullmakt til å foreta de nødvendige endringer for å kunne gjøre et grep med elavgiften, hvor man tar hensyn til unormalt høye strømpriser i en periode. De høye strømprisene kommer staten spesielt til gode ved at staten får ekstra inntekter gjennom økt skatt fra kraftselskapene, økt utbytte fra egne kraftselskap og mer momsinntekt. En reduksjon eller fjerning av elektrisitetsavgiftene og/eller merverdiavgift på strøm er en håndrekning fra Stortinget på et tidspunkt hvor en feilslått energipolitikk svir som verst for folk flest. Stortinget må ikke gi inntrykk av at høye strømpriser er akseptabelt dersom det betyr at staten går glipp av ekstra inntekter ved å redusere avgifter.

Forslag

På denne bakgrunn fremmes følgende

f o r s l a g :

Stortinget gir regjeringen fullmakt til å redusere merverdiavgift på strøm og elektrisitetsavgift i perioder med ekstraordinært høy strømpris.

17. desember 2010